

Kantapään kautta opittua: Miten laajentaa tulevaisuusvaltaa julkisella sektorilla?

Tuusulan kunta

Keski- Uudenmaan hyvinvointialue

STM

Kela

Kolmas persoona Oy

27.5.2025

Sitra

**TULEVAI-
SUUSVALTA**

Kokeilumme pähkinäkuoressa

MONIÄÄNISEMPI KUNTASTRATEGIA: MALLI ALIEDUSTETTUIJEN RYHMIEN OSALLISTAMISEEN TULEVAISUUSTYÖSSÄ

Toteuttaja: Tuusulan kunta

MITÄ TEHTIIN: Vahvistetaan aliedustettujen ryhmien osallisuutta tulevaisuuskeskustelulla ja -kuvilla, tästä saatiin materiaali strategian valmistelutyöhön.

MITEN TEHTIIN: Kohderyhmät (kehitysvammaiset, maahanmuuttajat ja päihdekuntoutujat) saivat itse valita ja muotoilla omat tapansa osallistua työpajoissa.

TUOTOS: Kohderyhmien tulevaisuusnäkemykset kunnan strategiatyöhön, Strategiakeskustelukortit, tukikuvalliset rakentavan keskustelun periaatteet ja uusien menetelmien testaus (tulevaisuuskahvit, ympäristökävelyt.)

KANSALAISTEN NÄKEMYS TULEVAISUUDEN HYVINVOINTIYHTEISKUNNASTA 2045 STRATEGISTEN LINJAUSTEN VALMISTELUSSA Toteuttaja: Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kela

MITÄ TEHTIIN: Miten saisimme kansalaisten näkemyksiä tulevaisuuden hyvinvointiyhteiskunnasta 2045 osaksi strategiaproessin tietopohjaa?

MITEN TEHTIIN: Työpajat kolmelle kohderyhmälle (nuoret, lapsiperheelliset ja ikääntyneet) ja tutkimus Kelan asiakasyhteisössä.

TUOTOS: Strategiatyöskentelyyn raportti kohderyhmien näkemyksistä, taustamateriaali skenaarioihin, esitys ja työskentely strategiatyöpajoissa raportin pohjalta.

Kokeiluita on toteutettu välillä elokuu 2024 – huhtikuu 2025

HYVINVOINNIN TULEVAISUUSVALTAKUNTA

Toteuttaja: Kolmas Persoona kumppaninaan Tampereen kaupunki
Hyvinvoinnin kehitysohjelma (2024-2027)

MITÄ TEHTIIN: Miten saisimme tamperelaisten hyvinvoinnin tulevaisuuskuviin mukaan vieraskielisten tamperelaisten näkymiä?

MITEN TEHTIIN: Neljä kokeiluvisiittiä, joissa testattiin erilaisia menetelmiä.

TUOTOS: Opas kuntakehittäjille tulevaisuusvallan laajentamiseen.

MIELEKÄS TULEVAISUUS -KOKEILUHANKE

Toteuttaja: Keski-Uudenmaan hyvinvointialue ja Eskot ry

MITÄ TEHTIIN: Miten saisimme heikommassa asemassa olevien näkemyksiä osaksi hyvinvointialueen tulevaisuuskeskustelua?

MITEN TEHTIIN: Kaksi työpajaa alueen mielenterveyskuntoutujien kanssa, joissa vahvistettiin yksilön tulevaisuustoimijuutta ja pohdittiin hyvinvointialueen tulevaisuutta skenaariotyöskentelyn keinoin.

TUOTOS: Strategiatyöskentelyn taustaraportti, Minun tulevaisuuteni -vihko (yksilön tulevaisuustoimijuuden vahvistamiseen) sekä toimintamallin kuvaus.

KANTAPÄÄN KAUTTA OPITTUA

Tulevaisuusvalta, osallisuus ja hiljaiset ryhmät

Kokeilujamme yhdisti:

Julkisen sektorin toimijat (kunnat,
hyvinvointialueet, valtio)

Osallisuuden teema

Yhteinen havainto: Tulevaisuusvallan
jakamisessa tulee vastaan samoja kysymyksiä
kuin osallisuuden kehittämisessä

Mm. "hiljaisten ryhmien" kysymys

MITÄ TARKOITAMME HILJAISILLA RYHMILLÄ?

Kunnan osallisuustyötä ja tulevaisuusvallan jakamista yhdistää haaste "hiljaisista ryhmistä" – eli ihmisryhmistä, joita vakiintuneet kuntakehittämisen osallistumisen ja kuulemisen tavat eivät tavoita

Hiljaisiksi ryhmiksi (tai vaikeasti tavoitettaviksi ryhmiksi) nimetään tyypillisesti esimerkiksi:

- Nuoret

- Lapset

- Vieraskieliset

- (heikentyneen toimintakyvyn) Ikäihmiset

- Syrjäytyneet

- Päihdeongelmaiset

- Erilaiset vähemmistöt

- Pienlapsiperheiden vanhemmat

Mitä haluamme oppimastamme jakaa:

Kansalaisten/kuntalaisten tavoittaminen

Oppi 1: Ei ole vaikeasti tavoitettavia ryhmiä

Oppi 2: Työpajaan kutsuminen ei laajenna tulevaisuusvaltaa

Yhteistyö muiden ammattilaisten kanssa

Oppi 3: Tutustu kohderyhmään ennalta. Älä oletta!

Oppi 4: Yhteistyö järjestöjen ja oman organisaation eri osien kanssa

Kohtaamisen tavat

Oppi 5: Esteet vähenevät kun osallistujat saavat osallistua haluamallaan tavalla

Oppi 6: Digitaalisella välineellä validointi laajemmalle joukolle

Vaikuttavuus: Tiedon vaikuttavuus ja osallisuuden kokemus

Oppi 7: Edustavuus, otanta ja positiivinen syrjintä tulevaisuusnäkemyksen kokoamisessa

Oppi 8: Tulevaisuusvaltaa käytetään myös tulkittaessa – kuka tulkitsee, mitä välittyy strategiaan?

Oppi 9: Tulevaisuusvallan jakaminen tuo mitattavia muutoksia osallisuuden kokemuksessa

Oppi 10: Miten osallistujien konkreettiset toiveet muuttuvat strategiaksi ja sieltä jälleen toimenpiteiksi?

Oppi 1: Ei ole vaikeasti tavoitettavia ryhmiä

Puhe vaikeasti tavoitettavista ryhmistä on harhaanjohtavaa. Me kuulimme: "täällä me ollaan, tulkaa useamminkin käymään ja keskustelemaan."

Tulevaisuusvallan jakamisessa (muun osallisuustyön lailla) todennäköisempää ovat "**vaikeasti tavoitettavat osallistumisen tavat ja kanavat.**"

Esimerkiksi vain suomeksi julkaistu kysely, johon kutsutaan kunnan nettisivuilla.

Aliedustettujen ryhmien tavoittaminen voi vaatia enemmän kuin sen mihin olemme tottuneet. Vaiva on nähtävä silloin, kun tietyn ryhmän ja heidän tulevaisuusnäkemystensä tavoittaminen on asialle tärkeää ja oikeudenmukaista.

Oppi 2: Työpajaan kutsuminen ei laajenna tulevaisuusvaltaa

Viesti hiljaisten ryhmien yhteisöiltä oli selkeä: "ei meidän ihmiset tule, jos te kutsutte viralliseen 'työpajaan' tai 'keskustelemaan kehittämisestä'."

Työpajan sijaan: **rakenna kohtaaminen, jossa sinä menet heille tuttuun paikkaan.**

Luottamuksen ilmapiiri

Oman läsnäolon tapa

Huomioi kieli, käsitteet, menetelmät ja viestimisen tavat

Mitä hyötyä osallistuja saa itselleen? Voiko hän esimerkiksi oppia tulevaisuustaitoja?

Oppi 3: Tutustu kohderyhmään ennalta. Älä oletta!

Jos ryhmä, jonka kanssa menet tulevaisuudesta keskustelemaan, on millään tavalla itsellesi vieras, tutustu heihin tavalla tai toisella ennalta.

Tampereella tulevaisuuskohtaamiset olivat vierailuja järjestöjen vetämissä ryhmissä. Testasimme kysymyksemme ja "tehtävämme" ryhmien ohjaajilla etukäteen. Onneksi, koska saimme tärkeää palautetta, kuten: "he eivät kyllä tule tätä tehtävää ymmärtämään näillä ohjeilla" ja "voitteko käyttää yksinkertaisempaa kieltä"

Keusoten kokeilussa kohderyhmän edustaja oli alusta asti mukana suunnittelussa, ja vinkkaili esimerkiksi: "ei käytetä ollenkaan sanaa strategia" ja "annetaan osallistujille mahdollisuus tulla ja poistua oman jaksamisen mukaan"

Oppi 4: Yhteistyö järjestöjen ja oman organisaation eri osien kanssa

Järjestöille ja yhteisöille tyypillisesti tärkeää saada edustamansa ryhmän ääni kuuluviin tulevaisuuden suunnittelussa – ovat takuulla motivoituneita kumppaneita, kun oikea-aikaisesti tullaan kysymään.

"Ai haluatte olla pidempään kuin vain piipahtaa? Ei käynyt edes mielessä, sehän on hienoa!"

"Tämä on tosi tärkeää, hienoa, että haluatte tulla meille."

Vaikka omassa organisaatiossa kukaan ei olisi käynyt juuri tulevaisuuskeskustelua kansalaisten/kuntalaisten kanssa, on hyvin mahdollista, että löytyy joku, joka on tottunut työskentelemään valitun kohderyhmän kanssa ja osaa ammentaa aiemmista kokemuksista.

Oppi 5: Esteet vähenevät kun osallistujat saavat osallistua haluamallaan tavalla

Mene luokse mieluummin avoimin mielin kuin valmiiksi suunnitellun menetelmän kanssa.

Järjestöjen kohtaamispaikoilla tai muissa vierailupaikoissa voi eri viikkoina olla läsnä eri kokoonpano ja eri vakimäärä, eri kielet edustettuna, jne.

Päihde- ja mielenterveyskuntoutujien päivän kunto määrittelee, millä tavalla haluavat osallistua.

Varautumalla ennakoon useampaan menetelmään on helpompaa yhdistellä ja luoda uutta lennosta.

Tulevaisuutta on vaikea kuvitella kylmiltään. Aiheesta keskustellessa on hyvä ensin **"virittäytyä"** ylipäänsä ajattelemaan tulevaisuutta.

Lastenhoitoa, ruokaa, kulujen korvaamista ja palkitsemista ei kannata aliarvioida!

Vältä paineistettua tilannetta vieraalla kielellä tai vieraasta asiasta puhuttaessa: anna keskustelulle aikaa.

Oppi 6: Digitaalisella välineellä validointi laajemmalle joukolle

Keskusteluista ja kohtaamisista löytyy usein keskeisiä tulevaisuuden teemoja, mutta uskallammeko sanoa jotain niiden yleisyydestä muutaman kohtaamisen pohjalta?

Digitaalisella alustalla toimiva asiakasyhteisö voi toimia myös paikkana tulevaisuusajatusten haravoinnille

Esimerkiksi STM:n ja Kelan kokeilussa työpajoissa esiin nousseita arvoja ja avoimia kysymyksiä kokeiltiin Kelan asiakasyhteisössä. Työpajoissa oli yhteensä 50 osallistujaa, alustalla 426 vastaajaa.

Oppi 7: Edustavuus, otanta ja positiivinen syrjintä tulevaisuusnäkemysten kokoamisessa

Mitä muita tapoja kuin kohtaamiset meillä on varmistaa, että tulevaisuusvaltaa on jaettu kaikenlaisille kansalaisille?

Ottaako perus "edustava otos" huomioon osallisuuden aliedustetut ryhmät?

Riski/pohdittava: ns. positiivinen syrjintä aliedustettujen ryhmien suhteen > miten perustellaan valinnat ja yhdistetään koko kansaa/kuntaa edustavaksi tulevaisuusnäkymäksi?

Mikä on edustuksellisesti valittujen päättäjien/edustajien rooli tulevaisuusvallan jakamisessa? versus Millainen on virkahenkilön vastuu viedä päätöksentekijöille kansalaisten tulevaisuusnäkemystietoa?

Oppi 8: Tulevaisuusvaltaa käytetään myös tulkittaessa: kuka tulkitsee, mitä välittyy strategiaan?

On merkityksellistä, keiden kesken kerättyä tulevaisuusnäkemystä tulkitaan ja vedetään yhteen.

Olemmeko ymmärtäneet asioiden merkitykset oikein? Kulttuuriset väärinkäsitykset?

Esimerkiksi STM:n tulosten esittely > ryhmäkeskustelut > niiden yhteenvedot > muotoillaan arvo, visio, missio

Kaikki keskustelujen eri vaiheisiin osallistuneet käyttivät tulevaisuusvaltaa (n. 40 henkilöä)

Nostot, joita yhteenvetoon tein: olivatko ne oikeastaan koko ryhmältä, vai perustuvatko ne 1-2 puheliaimman tai reippaimmin sanoihin? Tai mitä tulkkausta tehnyt henkilö päätyi tulkkaamaan?

Tiedostettava: Mihin kiinnitämme huomiota tietoa kootessa, tulkitessa ja hyödyntäessä?

Oppi 9: Tulevaisuusvallan jakaminen tuomitattavia muutoksia osallisuuden kokemuksessa

Keusoten arviointikysely (n = 18) näytti, että osallistujien kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa hyvinvointialueen tulevaisuuteen kasvoi 33% hankkeen myötä.

"Koetko, että voit vaikuttaa hyvinvointialueen tulevaisuuteen?" Myönteisten vastaajien osuus nousi 28 prosentista 61 prosenttiin.

Lisäksi osallistujien yleinen ymmärrys tulevaisuusvallasta ja tulevaisuusajattelusta kasvoi hankkeen aikana merkittävästi

Osallistuneitten kuultiin sanovan: "Olipa kiva kun kävitte", "Nyt ihan innostuin miettimään, missä muualla voisi vaikuttaa asioihin." "Olenko minä nyt niitä, jotka vaikuttavat?"

Oppi 10 : Miten osallistujien konkreettiset toiveet muuttuvat strategiaksi ja sieltä jälleen toimenpiteiksi?

Vaikuttavuus syntyy siitä, että tulevaisuuskuvat otetaan tosissaan osaksi päätöksentekoa.

Tulevaisuusdialogia voisi käydä myös ilman, että kerätty tieto aidosti hyödynnetään päätöksenteossa. Aito vaikuttavuus olisi kuitenkin olennaista.

Osallistujan voi olla vaikea tunnistaa valmiista strategiadokumentista tai sen valmistelumateriaalista "meidän ryhmän" ääntä.

Toivotun leikkipuiston sijaan onkin nostettu esiin teema yhteisöllisyydestä, yhdessä tekemisen paikoista...

Onko se välttämätöntäkään? Vai onko tärkeämpää osallisuuden kokemus? Riittääkö se, että usko omaan tulevaisuusvaltaan vahvistuu?

Osallisuuden kokemus vahvistaa yhteisöllisyyden kokemusta ja koheesiota yhteiskunnassa, nämä ovat tyypillisesti julkisen organisaation strategisia (ja lakisääteisiäkin) tavoitteita.

Miltä tulevaisuusvalta-ajattelu tuntuu oman organisaatiosi näkökulmasta?

Tulevaisuusvallan jakaminen tuntuu meille jo tutulta

2.6

Tulevaisuusvallan jakaminen tuntuu lupaavalta mahdollisuudelta meille

3.8

Tulevaisuusvallan jakaminen voisi olla helposti toteutettavissa meillä

3.4

Tulevaisuusvallan jakamiseen paneutuminen olisi meille merkityksellistä

4.5

Vahvasti eri mieltä

Vahvasti samaa mieltä

5

28

Tulevaisuusvallan laajentajan huoneentaulu julkissektorille

Tunnista hiljaiseksi jätetyt ryhmät

"Tärkeää tunnistaa hiljaiset osallistujat, keitä he oikeastaan ovat." Kun tiedetään, keitä ei vielä tavoiteta, pitää "selvittää keinot tavoittaa heidät" ja "poistaa osallistumisen esteitä."

Mene sinne, missä ihmiset ovat

Jalkautuminen kohderyhmän luo on merkityksellistä" ja "keskeistä on jalkautua ihmisten pariin." Ilmiöiden äärellä yhdessä ihmetellen syntyy ymmärrystä.

Tunne porukka – älä suunnittele sokkona

"Tunnista kohderyhmät ja tutustu heidän tilanteeseensa." Ota selvää taustoista ja jätä tilaa yllätyksille: "Ota ennakoon selvää ko. ryhmistä ja jätä tapaamisissa tilaa muutoksille." Suunnittele, mutta "etene fiilispohjalta"

Ole avoin ja kyseenalaista itsesi

Ennen kuin kysyt muilta, kysy myös itseltäsi: "Tunnista omat "ennakkoluulosi" ja oma taustasi." Älä oletta – "kysy neuvoa ja osallista muita suunnitteluun."

Kytke tulevaisuusvalta päätöksentekoon

"Tee tulevaisuuskuvat selkeästi näkyväksi päätöksenteossa." Johdon sitoutuminen on tärkeää: "Organisaation johto pitää saada sitoutumaan kansalaisten tai kuntalaisten kuulemiseen." Käytetään erilaisia keinoja, jotta erilaiset äänet pääsevät esiin.

Tutustu lisää:

[Tulevaisuusvallan laajentamisen opas kuntakehittäjille](#)

[Tuusula & tulevaisuusvalta](#)

[Keski-Uudenmaan hyvinvointialue](#) [ja](#) [Eskot ry](#)

[Minun tulevaisuuteni –tehtävävihko](#)

Tai kutsu kertomaan lisää!